

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Anarhisti u ovom trenutku

Errico Malatesta

Errico Malatesta
Anarhisti u ovom trenutku
1930.

Vogliamo! lipanj 1930.
Prevela i uredila: Mia Gonan. Preuzeto iz: Errico Malatesta, *Ni
demokrati ni diktatori*. Odabrani spisi 1884.- 1930. DAF, Zagreb
2022.

anarhisticka-biblioteka.net

1930.

Dio našega pokreta vodi žestoke raspre o praktičnim problemima koje će revolucija morati riješiti.

To je zaista odličan znak, iako dosad predložena rješenja nisu ni obilna ni zadovoljavajuća.

Prošlo je vrijeme u kojem se vjerovalo da je ustanak dovoljan za uzrečicu da će, jednom kad policija i vojska budu pobijeđene i sve vlasti srušene, ostalo, a upravo je to ostalo ključno, doći samo po sebi.

Dovoljno je, govorilo se, da nakon pobjedonosne pobune svi imaju dovoljno za jelo te da su dobro smješteni i odjeveni kako bi revolucija stajala na mramornim temeljima i kako bi mogla sigurno nastaviti prema sve višim idealima. Ali nitko nije razmišljao da osigura ima li dovoljno sredstava za sve i jesu li ona ondje gdje za njima postoji najveća potreba. Spektakl gradskih skladišta prepunih robe zavaravao je gladne i bose mase, a agitatori, svjesni ili nesvjesni pogreške, u toj su iluziji nalazili učinkovito sredstvo propagande. Ali danas znamo da, ako je istina da proizvodnja koju vode svi na korist svih te da uz pomoć koju joj pružaju strojarstvo i kemija može neograničeno rasti, također je istina da u trenutačnom sistemu kapitalisti obično daju proizvoditi samo ono što mogu prodati uz profit, a zaustavljaju proizvodnju ondje gdje profit prestaje rasti. Ako se zbog pogreške ili konkurencije među kapitalistima proizvede više, nastane kriza i dovede tržište u ono stanje relativne oskudice koje pogoduje industrijalcima i trgovcima. Razumijemo, dakle, opasnost koja je u uvjeravanju da postoji obilje robe i da ne postoji potreba za radom.

Također je prošlo i vrijeme u kojemu se moglo reći da je naša zadaća samo da uništimo, a da će na ponovnu izgradnju misliti naša djeca i unuci. To je bilo komotno uvjerenje koje je moglo proći kad nije postojala izvjesnost neizbježne revolucije i kada se težilo samo pobuđivanju averzije i mržnje prema sadašnjici kako bi učinili življom volju za promjenom. Ali sada kad je situacija u Europi puna mogućnosti za revoluciju i kad bismo se u svakom trenutku mogli naći u situaciji da iz teorije pređemo na praksu, iz propagande u

akciju, treba dobro zapamtiti da društveni i individualni život ne priznaju prekide te da mi i naša djeca moramo jesti i živjeti svaki dan, i prije nego što se djeca mogu za to pobrinuti sama.

Slažemo se, dakle, da osim problema da osiguranom pobjedu nad suparničkim materijalnim silama, postoji i problem preživljavanja revolucije nakon pobjede. Slažemo se da revolucija koja bi proizvela kaos ne bi bila vitalna.

Ali ne valja pretjerivati: ne treba vjerovati u to da već sada možemo i moramo pronaći idealno rješenje za svaki mogući problem. Ne treba željeti previše predviđati i previše predodrediti jer ćemo tako umjesto anarhije stvoriti neostvarive snove, ili ćemo pak zapasti u autoritarnost i, svjesni toga ili nesvjesni, djelovati poput vlade koja u ime slobode i volje naroda podređuje narod svojoj vlasti.

Ipak, ponekad možemo pročitati začudne stvari. Začudne, ako se uzme u obzir da su ih napisali anarhisti.

Primjerice, jedan drug kaže da „bi mase imale pravo prigovarati protiv nas ako bismo im, nakon što ih pozvasmo na gorke žrtve zarad revolucije, rekli: radite kako vas volja, udružite se, proizvodite, živite zajedno kako vam se najviše sviđa”.

Ali kako? Nismo li uvijek govorili masama da ne trebaju očekivati dobra ni od nas ni od drugih, nego da sve dobro trebaju osvojiti same te da će imati samo ono što budu znale uzeti, a zadržati samo ono što budu znale obraniti? Ispravno je i prirodno da kao začetnici i pokretači te i sami dio mase moramo nastojati pogurati pokret u smjeru koji nam se čini najboljim i stoga biti što je više moguće spremni za stvari koje valja učiniti. Ali uvijek vrijedi temeljno načelo da odluka ovisi o slobodnoj volji zainteresiranih.

Pročitao sam i sljedeće: „Stvorit ćemo režim koji, i ako ne bude potpuno slobodarski, neka nosi naš pečat i neka otvori put naprednome ostvarenju naših postulata.”

Što bi to bilo? Jedna dobra mala vlada koja će se pobrinuti da što prije sebe dokine ne bi li ostavila prostora za anarhiju!!!

Morat ćemo nastojati biti aktivan i nadmoćan dio ustaničkoga čina. Ali, nakon rušenja tlačiteljskih sila koje služe tome da se narod drži u ropstvu, nakon uništenja vojske, policije, sudstva itd., nakon naoružavanja cijele populacije kako bi se mogla suprotstaviti svakom povratnom napadu reakcije, nakon navođenja onih voljnih da preuzmu organizaciju javne stvari i zadovolje hitne potreba prema kriterijima distributivne pravde i štedljivim služenjem postojećim bogatstvom različitih područja, morat ćemo se zalagati da se izbjegne svako rasipanje te da se poštuju i rabe one institucije, oni običaji, one navike, oni sustavi proizvodnje, razmjene i pomoći koji obavljaju, čak i na nedovoljan i loš način, nužne funkcije, nastojeći pritom uništiti svaki trag povlaštenosti, pazeći da ne uništimo ono što se još ne može zamijeniti nečim što bi bolje odgovaralo potrebama svih. Valja pogurati radništvo da preuzme tvornice, stvori federacije i radi za zajednice pa time potaknuti i seljaštvo da preuzme zemlju i proizvode koje je prisvojila gospoda te da se s radništvom sporazumi o nužnoj razmjeni.

Ako nećemo moći spriječiti sastavljanje nove vlasti, ako je nećemo moći odmah srušiti, u svakom ćemo slučaju morati odbiti svako naše sudjelovanje. Odbiti služiti vojsku i plaćati namete. Iz načela se ne pokoriti, odolijevati do krajnjih granica svakom pritisku autoriteta i apsolutno odbiti prihvatiti svaki položaj moći.

Ako ne budemo mogli srušiti kapitalizam, morat ćemo za sebe i sve one koji to žele zahtijevati besplatno korištenje sredstvima za proizvodnju potrebnima za neovisan život.

Savjetovat ćemo kad budemo imali kakav savjet; podučiti ako znamo više od drugih; pokazati primjerom život po slobodnom dogovoru; ako je nužno i moguće makar i silom obraniti svoju autonomiju protiv svake pretenzije vlasti... ali nikad nećemo zapovijedati.

Na taj način nećemo ostvariti anarhiju, jer anarhija se ne stvara protiv volje ljudi, ali barem ćemo je pripremiti.

Nismo li već bili složni u uvjerenju da svaka vlast ne tendira tome da se dokine, nego da se reproducira i postaje sve više despotstva? I da je misija anarhista boriti se protiv svakoga režima koji su primorani trpjeti, a koji nije temeljen na punoj i potpunoj slobodi? Nismo li također govorili da anarhisti na vlasti ne bi mogli biti drugačiji od drugih?

Još jedan drug, jedan od onih koji se najviše brinu o nužnosti da imamo „plan” i koji se u biti uzda samo u radničke sindikate, kaže:

„Nakon što revolucija pobijedi neka se radničkoj klasi, koju smo već educirali o toj velikoj društvenoj funkciji, povjeri vođenje svih sredstava za proizvodnju, transport, razmjenu itd.”

Koju smo već educirali o toj velikoj društvenoj funkciji! Za koliko stoljeća namjerava taj drug podići revoluciju? I da su barem dovoljna stoljeća! Činjenice su da je nemoguće educirati masu, ako ona sama nije u mogućnosti i nuždi sve sama učini, kao i da revolucionarna radnička organizacija, premda korisna, ne može bezgranično postojati. Ako do određenoga trenutka ne iziđe iz revolucionarne akcije, ili je vlast uguši ili se ona sama ne korumpira i rastvori, pa je potrebno početi ispočetka.

Odista su „praktični” ljudi često najnaivniji utopisti!

Ali cijela ta rasprava možda ne bi imala pomalo akademski prizvuk da se u konkretnome slučaju ne radi o zemlji u kojoj slobodno organiziranje radnika nije uništeno i zabranjeno, sloboda štampe, okupljanja i udruživanja nisu potisnute, a anarhistički, socijalistički, komunistički i republikanski propagandisti nisu izbjegli u inozemstvo, prognani na otoke, osuđeni na zatvor ili druge prilike u kojima ne mogu govoriti, kretati se pa gotovo ni disati?

Je li razumno nadati se da će sljedeći ustanak u zemlji svedenoj na opisano stanje biti socijalna revolucija u potpunome smislu koji mi pridajemo toj riječi? Ne čini li se da ono što je danas hitno i moguće jest ponovno osvajanje preduvjeta potrebnih za propagandu i organiziranje?

Meni se čini da razlog zbog kojeg vidimo toliko teškoća i zapadamo u tolike nesigurnosti i proturječja jest ili taj što želimo

ostvariti anarhiju bez anarhista, ili taj što vjerujemo da je propaganda dovoljna da anarhiji privučemo svu ili veći dio populacije, prije nego što se ambijent i okolnosti radikalno transformiraju.

Ima onih koji vole reći da će „revolucija biti anarhistička ili je neće biti”. To je još jedna od onih zvučnih fraza koje, kad se bolje razmotre, ili ne govore ništa ili su puka besmislica. Naime, ako želimo reći da revolucija kakvu mi želimo treba biti anarhistička, činimo tautologiju odnosno nudimo niz riječi koji ništa ne objašnjava, kao da primjerice kažemo da bijeli papir mora biti bijel. Ako pak želimo reći da ne može biti drugačije revolucije osim anarhističke, tada izričemo besmislicu jer bilo je i sigurno će biti u životu ljudskih društava još pokreta koji će radikalnom promjenom postojećih odnosa zadati povijesti novi smjer i koji stoga zaslužuju naziv revolucije. Ne bih mogao priznati da su sve prošle revolucije koje nisu bile anarhističke bile beskorisne ni da će to biti one buduće koje još neće biti anarhističke. Dapače, sklon sam vjerovanju da će potpuna pobjeda anarhije umjesto nasilnom revolucijom doći postupnom evolucijom nakon što prethodna revolucija, ili više njih, uništi najveće vojne i ekonomske prepreke koje priječe moralni razvoj populacija, povećanje proizvodnje do razine zadovoljenja potreba i želja kao i usklađivanje suprotstavljenih interesa.

U svakom slučaju, ako računamo s našim oskudnim snagama i sklonostima prisutnima među masama i ako ne želimo pobrkati svoje želje i realnost, moramo očekivati da sljedeća, možda neizbježna revolucija neće biti anarhistička i da je stoga najurgentnije razmišljati o onome što možemo i moramo učiniti u revoluciji u kojoj ćemo biti tek malobrojna i slabo naoružana manjina.

Neki drugovi, možda još pod utjecajem socijalističkoga hvatanja i iluzija koje je izrodila ruska revolucija, vjeruju da je zadatak autoritarnih lakši od našeg jer oni imaju „plan”: osvojiti vlast i silom nametnuti svoje sisteme.

To nije istina. Socijalisti i komunisti svakako imaju želju ugrabiti vlast i u određenim okolnostima u tome mogu i uspjeti. Ali najinteligentniji među njima dobro znaju da bi ostajanjem na vlasti lako mogli postati tirani naroda podvrgavajući ga hirovitim i opasnim eksperimentima, trenutačnu bi buržoaziju zamijenili nekom drugom povlašćenom klasom, ali socijalizam ne bi donijeli, „plan” ne bi ostvarili. Kako bi bilo moguće uništiti tisućljetno društvo i osnovati neko bolje dekretima koje donese nekolicina ljudi i nametnu bajuneti! To je pravi razlog (drugima koje je teže priznati, ne želim se baviti) zbog kojeg su socijalisti i komunisti u Italiji odbili sudjelovanje i spriječili revoluciju kad je za nju postojala mogućnost. Osjetili su da ne bi mogli vladati situacijom i trebali bi ili ostaviti slobodno polje anarhistima ili postati oruđe reakcije. A znamo što se dogodilo u zemljama u kojima su pak došli na vlast.

Kada bismo samo imali materijalnu snagu da se otarasimo sile koja nas ugnjetava, naš bi zadatak bio mnogo lakši jer mi od mase ne očekujemo ništa osim ono što je sama masa sposobna i voljna učiniti, ograničavajući se na sve ono što je moguće kako bismo razvili njezine sposobnosti i volju.

Ipak, ako masa nije sposobna za anarhiju, trebamo paziti na to da i sami ne postanemo manje anarhistima. Ako će masa htjeti vladu, vjerojatno nećemo moći spriječiti da se nova vlast uspostavi, ali se zbog toga ne bismo trebali ništa manje truditi da uvjerimo ljude da je vlast nepotrebna i štetna i da spriječimo da se nova vlast nametne nama i svima koji je ne žele. Morat ćemo se zalagati da se društveni a pogotovo ekonomski život nastave i poboljšaju bez intervencije vlasti, stoga moramo biti što je bolje moguće pripremljeni za praktične probleme proizvodnje i distribucije, imajući na umu da su najbolji u organiziranju nekoga posla oni koji ga obavljaju, svatko u svojem zvanju.
